Opłata pocztowa opłacona ryczałtem.

ЦАНА НУМАРУ 20 ГРОШАЎ.

НА РУБЯЖЫ

ДВУТЫДНЁВІК

№ 1 Год I

ВІЛЬНЯ, 5 КРАСАВІКА 1934 Г.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ ВУЛ. 40-18

Прыймо інтэрэсантаў у рэдакцыі штодзень ад 9 да 4 гадзіны

Цана падпіскі з дастаўкай поштай: у месяц — 40 гр. у 3 месяцы — 1.20 „ у 1/2 года — 2.40 гр у 1 год — 4.50 „

Ад рэдакцыі.

Апошнія гады палажылі свой цяжкі сьлед на становішчы працоўных масаў ўсей Польшчы, а яшчэ больш Заходняй Беларусі, якая жыве ў асабліва цяжкіх умовах.

Месяц за месяцам, крок за крокам зачыняюцца фабрыкі, тартакі, гуты, а тыя, якія яшчэ існуюць паступова зьмяншаюць сваю вытворчасьць. Усьлед за гэтым — масавае бязпрацоўе ў горадзе і вёсцы, пагаршэньне ўмоў жыцьця шырокіх масаў.

На вёсцы — узрост бяззямельля, галечы, голаду. Голад на Віленшчыне і Піншчыне з надыходам вясны стане агульнай зьяваю на Заходняй Беларусі. Ужо сёньня, ён сваею рукою пачынае грабастаць Наваградчыну. Пагалоўнае недаяданьня працоўнага сялянства, стала ў нас нармальным зьявішчам. „Ізноў пойдзе ў ход: крапіва, лебяда, балотныя травы і нават „ацот“ — так кажа селянін з вонкавым спакоем але з бурай у грудзёх.

Не „атмасфэрныя варункі“ віны ваты ў гэтым становішчы масаў, таксама, як не атмасфэрнымі варункамі можна вытлумачыць, тыя падзеі, якія апошнімі часамі адбываюцца па ўсім сьвеце — у Аўстрыі, Францыі, Гішпаніі, Кітаі і ў нас — у Польшчы. Усё гэта мае сваю падставу ў існуючай надломанай сыстэме, у тым, што сапраўдны вытворца — рабочы і селянін — пазбаўлены правоў карыстаньня вытворанымі ім-жа багацьцямі.

Пры такіх умовах, пры тым падпарадкаваным становішчы, якое займае Заходняя Беларусь, у нас больш чым дзе неабходны чоткі, здаровы пагляд на праявы штодзеннага жыцьця і палітычныя здарэньні — *пагляд з пункту гледжаньня інтарэсаў працоўных.*

Сёньня гэта больш важна чым калісь, бо ў адказ на наступ працоўных, на здэмаскаваньне прадажніцкім дзеяньняў беларускай буржуазіі і яе агэнтаў, узмацняюць сваю нктыўнасьць розныя „народа-апосталы“ у палітычных расах і чорных сутанах: Луцкевічы, кс. Станкевічы ды іншыя. Праз свае „Родныя Краі“, „Крыніцы“, „Беларусь Працы“, „Золакі“, яны стараюцца заблытаць сьвядомасьць масаў, асляпіць іх балбатнёй аб „адзінстве і непадзельнасьці беларускае нацыі, аб выхадзе з голаду і ўціску праз культурную працу“ шовіністычнымі лёзунгамі, як „Беларусь — беларусу“ і г. п. устрымаць працоўных Заходняй Беларусі ад салідарнай барацьбы з працоўнымі іншых нацыянальнасьцяў.

Гэтыя абставіны накрэсьліваюць тую вялічыню задач, якія стаяць перад нацыянальна-вызваленчым ворганам „На Рубяжы“ — ворганам, які павінен адбіваць думку і імкненьня масаў. Гэтыя задачы мы выпаўнім толькі тады, калі масы прыдуць нам з дапамогаю: матэр'яльна і маральна, бязупыннай прысылкай вестак і матэр'ялаў з усіх галін жыцьця масавым пашырэньнем *сваей* газэты.

Дык дружна да работы!

ШТО КАЖА ЯКУБ КОЛАС

аб рэформе беларускага правапісу

У гісторыі разьвіцьця і культуры мовы рэформа орфографіі становіць сабою дужа важную яе дату. Чым звычайна выклікаюцца такія рэформы? Як вядома, орфографія, або правапіс ёсьць пэўная ўмоўная норма, сыстэма граматычных правілаў, аснаваная на законах жывой мовы, для практычнага карыстаньня пісанай або літэратурнаю моваю ў межах таго ці іншага народу, нацыі з мэтаю наданьня яе літэратурнай мове характару агульна абавязкавых нормаў. Для чаго? Для практычнага грамадзкага карыстаньня ёю, як пэўнаю соцыяльнаю функцыяй, для таго, каб яна была зразумела для ўсіх дыялектаў, з якіх і складаецца мова.

З культурным ростам і разьвіцьцём самага народу расьце, разьвіваецца і ўзбагачваецца і яго мова, як з боку самой лексыкі, тэрміналёгіі, так і з боку новых разуменьняў і новых формаў іх выражэньня. Ясна, што пры такіх умовах моўныя нормы, правілы правапісу, становяцца цеснымі для жывой мовы, яна перарастае іх і настойліва патрабуе іх расшырэньня і ўвядзеньня новых прынцыпаў. Вось, у асноўным тыя мотывы, якія ставяць на чаргу дня пытаньне аб рэформе орфографіі наагул.

У дачыненьні да рэформы беларускага правапісу ёсьць некаторыя спэцыфічныя асаблівасьці. Спэцыфіка гэтых асаблівасьцяў ляжыць у пляне бурнага культурнага ўзросту працоўных масаў Савецкай Беларусі на аснове ленінскай нацыянальнай палітыкі, на аснове агульнага патоку соцыялістычнага будаўніцтва, колектывізацыі сельскай гаспадаркі і індустрыялізацыі краіны. Спэцыфіка гэта ляжыць у факце абвостранага клясавага змаганьня і ў наіўнасьці варожага, рэакцыйнага, контррэвалюцыйнага нацдэмакратызму, разгромленага, але да канца ня зьнішчанага.

Беларуская мова была тым галоўным пляцдармам, тою баявой пазыцыяй з якой і вялі свае атакі нацыянал-дэмакраты супроць дыктатуры пралетарыяту, як у галіне гаспадарчага, так і ў галіне культурнага фронту, блёкуючыся пры гэтым з рознымі контррэвалюцыйнымі групоўкамі ўнутры Савецкай Беларусі і змыкаючыся таксама з прадстаўнікамі замежных контррэвалюцыянэраў-інтэрвэнтаў. Яны, гэтыя нацдэмы, гардліва ахоўвалі так званую „чыстату“ беларускай мовы. У пастанове СНК БССР аб зьменах і спрашчэньні беларускага правапісу дадзена характэрыстыка гэтай нацдэмаўскай „чыстаты“ беларускай мовы.

„Нацыянал-дэмакратызм“, — гаворыцца ў пастанове, — „імкнучыся ўсімі мерамі і спосабамі адарваць беларускую літэратурную мову ад мовы шырокіх беларускіх працоўных масаў, ствараў штучны бар'ер паміж беларускай і расейскай мовай і засьмечваў беларускую мову рознымі сярэднявяковымі архаізмамі і буржуазнымі вульгарызмамі“.

Правільнасьць такой характэрыстыкі пацьвярджаецца тысячамі фактаў і дакумантаў, пакінутых нацдэмамі на сьметніку гісторыі. Аб гэтым сьведчыць нацдэмаўская літэратура, слоўнікі, граматыкі, „навуковыя досьледы“ з жыцьця сьвятых угоднікаў, анкеты, выпушчаныя спэцыяльна для зьбіраньня лексычнага матэр'ялу, і тыя агульныя ўстаноўкі, на якія арыентаваліся яны, гарлівыя ахоўнікі „чыстаты“ беларускай кулацка-шляхоцкай мовы, на якую жывое жыцьцё палажыла даўно пячаць тлені забыцьця і грамадзкай смерці.

Мёртвыя людзі, жывыя трупы, стоячы на пазыцыях зьмярканьня старога сьвету, воража паставіўшыся да дыктатуры пралетарыяту, імкнуліся ажывіць, падняць з труны мерцьвяка, сярэднявяковую мову і самабытнасьць, імкнуліся зрабіць гэта ў сваіх рэакцыйных і контррэвалюцыйных мэтах, ня хочучы зразумець гістарычнага працэсу, і кола гісторыі падхапіла іх і адкінула прэч, каб яны не заміналі яе прогрэсыўнаму руху.

Нацыянал-дэмакраты таксама займаліся пытаньнямі рэформы беларускага правапісу. Шмат проектаў гэтай рэформы засталося пасьля іх. Але ўсе яны гэтыя праекты, не выхадзілі з цеснай шкарлупіны нацдэмаўскай канцэпцыі і яшчэ больш заблытвалі правапіс, рабілі яго яшчэ больш рэакцыйным.

Я, таварышы, лічу, што няма асаблівай патрэбы расказваць вам тут гісторыю рэформы беларускага правапісу тым болей, **калі мы пісьменьнікі і ня ўсе, то пераважная большасьць нас, прымалі жывы ўдзел у абмеркаваньні праекту рэформы правапісу.**

Што, таварышы, характэрна ў рэформе беларускага правапісу? У чым яго асаблівасьці? Перш за ўсё і галоўным чынам у тым, што правапіс не адрываецца ад жывой сучаснай беларускай мовы, мовы калгаснага сялянства і рабочых масаў, ад яго жывога, натуральнага працэсу разьвіцьця.

Кожнаму не прадузятаму чалавеку, калі ён азнаёміцца з рэформаваным правапісам і параўняе яго з ранейшым, кінецца ў вочы сыстэмнасьць і вялікая спрошчанасьць рэформаванага правапісу. У гэтым сэньсе практычнае карыстаньне ім будзе нязьмерна лягчэйшым і прасьцейшым, чым гэта было ў старым правапісе. Новы правапіс рассек шараду ў дачыненьні да „не“ і „ня“, „без“ і „бяз“, унёс яснасьць і сыстэму ў пісьмо словаў іншамоўнага паходжаньня і шмат іншага. Але Савет Народных Камісараў БССР не зрабіў фэтышу з гэтага правапісу, не паставіў яго ў палажэньне сыстэмы ненарушанай. У сваей дырэктыве Наркамасьветы і Акадэміі Навук ён даў ясныя ўказаньні ў справе далейшага ўдасканаленьня беларускага правапісу, а гэта ёсьць гарантыя ў тым, што наш правапіс ня будзе адставаць і адрывацца ад жыцьця жывой мовы, і у меру патрэбы ў яго будуць уносіцца тыя ці іншыя папраўкі.

Робячы агульныя вывады аб рэфармаваным правапісе, мы павінны прызнаць палітычнае і навуковае ўгрунтаваньне яго, што гаворыць за прагрэсыўнасьць новага правапісу. **Практычна ён стаў лёгкім і простым, што дае мегчымасьць шпарчэй павышаць культурны ўзровень працоўных масаў.** І другі, таварышы, важны вывад, заключаецца ў тым, што правапіс у руках нацдэмаў, рэакцыйны па сваей прыродзе, зьяўляецца зброяй змаганьня супроць дыктатуры пралетарыяту, супроць навукі і прагрэсу, тады як правапіс у руках дыктатуры пралетарыяту ёсьць магутная зброя за культурны ўзрост працоўных масаў, за прагрэс, за сацыялістычнае будаўніцтва.

Адным з довадаў правільна праведзенай рэформы беларускага правапісу зьяўляецца той факт, што замежныя беларускія нацыянал-фашысты толку Станкевічаў, Луцкевічаў, Астроўскіх і інш. паслугачоў фашызму, самазвана выступаючы ад імя працоўных Заходняй Беларусі, гэтыя палітычныя спэкулянты і балаганныя кандыдаты ў беларускія міністры, паднялі шалёную кампанію супроць праведзенай рэформы беларускага правапісу.

Наш-жа, таварышы, грамадзкі абавязак — шырока выступіць перад грамадзкасьцю і вострым пяром пісьменьніка — грамадзяніна растлумачыць сэнс і значэньне рэформаванага правапісу працоўным масам і выкрыць усе махінацыі беларускіх нацыянал-дэмакратаў.

Голад

З пастаўшчыны, Дзісны, Браслаўя
Ляціць праменісты зоў;
Галодная коціцца хваля
І душыць галодных бяз слоў.

Я чую, як плача матуля
Зірнуўшы на дзетак сваіх;
Кішыць, як ня кормлены вулей
Гнеў бліскае ў вочах жывых.

А сонца плыве і сьмяецца.
Сьмяюцца ў палацах — дзе пір,
Шампан, там Нёманам льецца,
Мільёны лятуць ў шчасьця вір.

Луцкевіч *ідзе* з „дапамогай“,
Ён піша — дзяржава „спяшыць“,
— *Сваею* ідзеця дарогай,
Дарогай *змаганьня*, каб жыць.

ГОЛАС ТЭБЭШОЎСКІХ МАСАЎ

Для здраднікаў няма месца сярод працоўных.

Не гледзячы на дамаганьні масаў аб скліканьні Зьезду ТБШ, які-б палажыў канец ненармальнаму палажэньню—адсутнічаньню выбранай Галоўнай Управы, сучасная Гал. Управа нічога не робіць для таго, каб гэтае дамаганьне зьдзейсьніць. Наадварот: яна сьвядома зьезд адцягвае, пад рознымі апраўданьнямі. І нічога дзіўнага. **Недапушчэньне да зьезду, да ўзмацаваньня ТБШ, гэта адна з галоўных іх задач**, як здраднікаў працоўных масаў.

Але, ці хочуць яны ці не, **масы знойдуць шлях для скліканьня зьезду і насупакор іх волі**, масы знойдуць шлях, каб стаць поўнымі гаспадарамі ў сваёй арганізацыі за каторую **ЯНЫ** што-дзень церпяць і складаюць ахвяры, а не паны Марцінчыкі і Шырмы.

Зьмешчаныя тут рэзалюцыі ясна, поўным голасам кажуць, што ачышчаючы свой шлях ад перашкодаў, масы ачышчаюць яго і ад тэй перашкоды, якая называецца: старая здрадніцкая Галоўная Управа ТБШ.

З рэзалюцыі Акружнае Управы ТБШ у Беластоку ад 4 лютага 1934 г.

Заслухаўшы справаздачу аб паседжаньні Галоўнай Управы ТБШ ад 15-га студзеня... аб тым, што Галоўная Управа ў поўным сваім складзе перайшла на бок нацыянал-здрады, выступіла ў абарону Марцінчыка, Лукашыка і былых паслоў „Грамады"; што яны рашылі выдаваць свой ворган фактычна скіраваны супроць тэбэшоўскіх масаў і ў абарону іх адкрытых ворагаў.

Акружная Управа пастанаўляе:

а) Галоўную Управу ТБШ лічыць далей няіснуючай. Яна пайшла ў лягэр ворагаў нацыянальна-вызваленчага руху да Луцкевічаў і Станкевічаў, проціў нас—тэбэшоўскіх працоўных гушчаў.

б) Патрабуем безадкладнага скліканьня надзвычайнага зьезду ТБШ, які павінен вырашыць аб кіруючым воргане, абраў для Гал. Управы людзей, якія змогуць, захоўваючы слаўныя традыцыі Таварыства, працаваць на карысьць пвацоўных гушчаў Заходняй Беларусі ў сучасных цяжкіх умовах.

в) Давясьці да ведама ўсіх гурткоў... каб усе зносіны з Гал. Управай былі парваны, пасылка грашоў на выдаваньне „Летапісу" і падтрыманьне Гал. Управы—спынены.

г) Ворган, які выдадуць Стэцкевіч, Шырма, Марцінчык ды Кізэвіч, будзе зьяўляцца ворганам нацыянал-згоды. Не пашыраць яго, а нішчыць, павінна быць абавязкам кожнага члена ТБШ.

д) прыступіць да выдаваньня воргану ТБШ пры Акр. Управе пад назовам „Часопісь". Зьвярнуцца з заклікам да ўсіх сяброў і гурткоў, каб с'арганізавалі матар'яльную дапамогу.

Старшыня: **Ю. Цішэўскі.**
Сэкрэтар: **В Лешчынскі.**

Здраднікаў байкатуем.

З пастановы сходу Ельцаўскага гуртка ТБШ (Баўкавышчына) адбытага 11:ІІ у прысутнасьці 23 сяброў.

п. 5. Сход прызнаў рэзалюцыю Акружной Управы ад 4-ІІ слушнай. Сучасная Галоўная Управа для нас больш не існуе, зносіны ўсякія з ёю парваны, ворган які Гал. Управа будзе выдаваць — не падтрымоўваць, адзіным сваім кіруючым ворганам лічым Акружную Управу.

п. 6. Сход пастанавіў Грыгора Шырму запрошанага папярэднім сходам прыехаць для прачытаньня лекцыі, як здрадніка байкатаваць, калі-б прыехаў у наш гурток.

Старшыня: **Мехоўскі.**
Сэкрэтар: **Бакач.**

Галоўная Управа вяла да ликвідацыі нашай арганізацыі.

З пастановы сходу Беластоцкага гуртка ТБШ адбытага 14 лютага у ліку 16 сяброў.

п. 2. ...Галоўная Управа праз сьвядомага ворага, д-ра Марцінчыка, ды сваімі пабочнікамі Лукашыкам і кумпаніямі, хацелі зьвясьці цэлы беластоцкі вокруг і Беластоцкую Акружную Управу на шлях поўнага ліквідаваньня адзінае культурна-асьветнае работніцка-сялянскае арганізацыі—ТБШ. Рэзалюцыя прачытаная Марцінчыкам на зьезьдзе ТБШ у Беластоку у 1932 годзе была манэўрам для разьбіцьця ТБШ.

Беластоцкі гурток забавязваецца дапамагаць як маральна так і матэр'яльна свайму сапраўднаму кіраўніку ТБШ — Беластоцкай Акружнай Управе. Адначасна выносім поўны недавер Галоўнай Управе, за яе здрадніцкую працу у культурна-асьветнай арганізацыі беларускіх працоўных.

Старшыня: **Ф. Зубрыцкі.**
Сэкрэтар: **В. Зайкоўскі.**

Мы вам верылі, а вы нас прадавалі.

З пастановы сходу гуртка ТБШ у вёсцы Тапілец адбытага 10 лютага 1934 году у прысутнасьці 17 асоб.

...Мы зразумелі... што яна (Гал. Упр.) перастала быць нам—тэбэшойскім працоўным гушчам — кіраўнічым ворганам.

Мы, прысутныя на сходзе, сыны палёў і лясоў, гаспадары плуга, касы сярпа—мы вам верылі, пратэставалі, калі вас цягнулі да судовай адказнасьці... Цяпер мы абураемся! Нашае абурэньне ня мае граніц! Мы з пагардаю злосьцю і агідаю спатыкаем вашу пастанову выдаваць „свой" ворган. Ганьба вам.

Адначасна прызнаем слушнасьць дзейнасьці Акр. Управы ТБШ у Беластоку і лічым яе адзіным кіраўнічым ворганам таварыства.

За сэкрэтара **С. Русь.**

Галоўная Управа нам ніколі не памагала.

З паставы сходу Улезлаўскага гуртка адбытага 12.ІІ 1934 г. у прысутнасьці 16 сяброў.

п. 2. Галоўная Управа у працы нашага гуртка, як і цэлага ТБШ, нічога не памагала, ад часу яго арганізаваньня, не гледзячы на нашыя прозьбы. Гэта зьяўляецца доказам таго, што Шырма, Марцінчык і кумпанія зусім не турбуюцца аб працы гурткоў. Дзеля гэтага, прызнаем слушнасьць Акружнай Управы, якая ёсьць фактычна кіраўнікам і дапаможнікам у працы нашага гуртка.

За старшыню: **І. Бязносік**
За сэкрэтара: **М. Шчыглінскі.**

Вашыя выданьні скіраваны супроць ТБШ.

З пастановы сходу Романаўскага гуртка (Ваўкавышчына) 11 лютага 34 г. у прысутнасьці 14 сяброў.

п. 9. ... сход пастанавіў усякія зносіны з сучасьнай Гал. Управай спыніць, часопісі, якія будуць выдаваць Стэцкевіч, Шырма, Марцінчык ня будзем выпісваць і падтрымліваць, як ворган займаючы лінію проціў тэбэшоўскіх мас.

Старшыня: **М. Міляшкевіч.**
Сэкрэтар: **Т. Міляшкевіч.**

Горача вітаем

Мы сябры **вескі Цімашковічы, Наваградзкага павету,** зложыўшы заяву аб прыняцьці нас у ТБШ, горача вітаем Акружную Управу у м. Беластоку, за выкрыцьцё нацыянал-здрады Галоўнае Управы, каторая выступіла у абарону Марцінчыка, Лукашыка, былых паслоў і іншых, ды пашла проціў працоўных мас на Заходняй Беларусі

Жыхары в Цімашковічы.

151-ІІ—1934 г.

Здрада нашай працы не разваліць — Згуртуемся яшчэ мацней.

З пастановы (сходу гуртка ТБШ вёскі Мелешкі (Беласточчына), адбытага 8-ІІ—34 г. у прысутнасьці 28 асоб

п. 6 ...Мы сябры гуртка аднагалосна выражаем недавер Галоўнай Управе і ганьбім яе за тое, што яна выступіла ў абарону Марцінчыка, Лукашыка, і іншых, якія выкінуты за сваю здраздніцкую работу з шэрагаў ТБШ, якія пэрайшлі разам з Галоўнай Управай на бок здраздніцкага лягэру Астроўскіх Луцкевічаў і Станкевічаў, якія працавалі на здраду ТБШ, нацыянальна вызваленчага руху; супроць беларускага народа.

Ганьба здраднікам! Няхай ня думаюць, што дзеля іх здрады разваліцца вызваленчая праца. Наадварот — яшчэ мацней згуртуецца і ўзмоцніцца.

Старшыня: **Чэмель.**
Сэкрэтар: **Парэмскі.**

Ад рэдакцыі

Дзеля недахопу месца, ня можам зьмясьціць усіх прысланых рэзалюцыяў. Паводле магчымасьці будзем іх зьмяшчаць у наступных нумарох. Заклікаем тэбэшоўцаў і нагул працоўных, да далейшай акцыі пратэсту і, поруч з гэтым, да узмацаваньня культурна-асьветнай працы ў сваей арганізацыі, бароначы яе перад ворагамі.

Адначасна робім адну заўвагу, што да зьместу прысланых рэзалюцыяў. Паміж іншым, амаль кожная з іх заклікае да байкоту часопісі, якую мае намер выдаваць здрадніцкая Галоўная Управа. Гэта слушна. Але справа нятолькі ў тым, што яны **будуць** выдаваць, а такжа (і сёньня перадусім) у тым, што яны ўжо **сёньня** маюць і выдаюць. Сапраўды: ці „Родны Край", „Бел. Крыніца" „Беларусь Працы" не выражаюць думак і імкненьняў Марцінчыкаў, Шырмаў ды ўсей Гал. Управы? — Ясна што **так**. Усё гэта—іх ворганы—хаця і не афіцыяльна. Таму лічым, што байкот варожай прэсы, мусіць быць скіраваны супроць **ўсіх** існуючых ворганаў беларускага заможніцтва.

Б. Н. Р. БЫЛО І ЁСЬЦЬ

25 сакавіка ў касьцёле, царквы а потым на акадэміях, дзе сабраліся тузы вэтэраны беларускае буржуазіі паны Луцкевічы, кс. Станкевічы з сваею зьменаю, „маладым пакаленьнем" сьвяткавалі 16-ыя ўгодкі Б. Н. Р., аб гісторыі якога галасілі: „Родны край", „Крыніца", „Шлях моладзі", „Золак" і „Беларусь працы".

Усе яны, разам, падымалі кубкі, гаварылі тосты, з захопам крычалі: „БНР — наша пуцяводная зорачка!", „БНР — наш жыцьцёвы ідэал"! Крычалі, слалі ганьбу чырвонай Маскве, бальшавікам Менску і тым, хто раскрывае іх карты, тут, на Заходняй Беларусі.

На акадэміі зьявіўся нейкі гумарыстычны ворган; яго прынесьлі, прымусам сагнаныя, вучні. Ён адразу сапсаваў гумар і настрой у сьвяткуючых. Хадэкі, з клясоваю злосьцю, рвалі паперу дзе была паказана праўда. Дарэмна паны! вы маглі парваць, дзесятак, два „АСВЫ", но парваць, альбо схаваць гісторыю і свае чыны ад грамадзянства вам не ўдасцца.

Праглядаючы свой шлях, вы маўчыцё аб тым, што лучыла вас у 1918 гаду з Вільгельмам ды іншымі „дабрадзеямі", не адважыцеся сказаць, тады мы гэта зробім за вас, паны бэзнэраўцы.

У 1918 гаду, калі Менск быў заняты акупантамі, рада БНР, на чале з прадстаўнікамі, якія сёньня сьвяткуюць сваю ўрачыстасьць, паслала прывітальную тэлеграму немецкаму кайзару Вільгельму. Вось яе поўны зьмест:

„Рада Беларускай народнай рэспублікі, як выбарная(!) прадстаўніца беларускага народу(?!), зьвяртаецца да вашай імпэратарскай вялікасьці са славамі глыбочайшай падзякі за асвабажэньне Беларусі Нямецкімі вайскамі з цяжкага ўціску чужога пануючага зьдзеку і анархіі Рада Беларускай народнай рэспублікі дэкляравала незалежнасьць(!) цэльнай і недзялімай Беларусі і просіць вашу імпэратарскую вялікасьць аб абароне ў яе кіраваньнях дзяржаўнай незалежнасьці і недзялімасьці края і зьвязі з Германскай імпэрыяй. Толькі пад абаронай Германскай імпэрыі бачыць край добрую волю ў будучыне.

Прэзыдэнт Рады:
Іван Серада
Прэзыдэнт с-та:
Язэп Варонка
Сябры Рады: **Раман фон-Скірмунд, Антон Аўсянка, Паўлюк Алексюк, Пятро Крычэўскі, Язэп Лёсік".**

Другі надзвычай важны дакумэнцік пасланы Беларускім нацыянальным камісарыятам у Адэсе ад 1919 г. 13 студзеня, Главнакамандуючаму Саюзнымі арміямі на поўдні Расіі генэралу Барталю. У ім мы чытаем:

„Генэрал, я вітаю вас ад імя нацыянальнага цэнтра Беларусі, як главнакамандуючага галоўнымі саюзнымі сіламі на поўдні Расіі, **якія прыносяць нам ня толькі надзею, але, я б сказаў, пэўнасьць хуткага вызваленьня ад гвалту бальшавікоў".**

Гэта піша адзін з бэзнэраўцаў, віцэ-старшыня нацыянальнага беларускага цэнтру С. Некрашэвіч. Ён дамагаецца ад генэрала Барталя наступнага:

„1. Ваша дапамога, перад тым, як абыйсьці магчымыя перашкоды, пры фарміраваньні ў Адэссе Беларускае арміі;

2. безадкладны **аванс неабходных сродкаў,** на фарміраваньне Заходняй арміі згодна каштарысаў, якія вам будуць прадстаўлены;

3. **зброя і неабходныя матэрыялы** для Заходняй Арміі;

4. **арганізацыя транспарта гэтых войск на Беларусь,** дзе 40 тысяч чалавек будуць гатовы стаць у яе рады;

5. Дапамога Францыі ў тым, **каб Польшча дазволіла нашым вайскам арганізаваць на польскай тэрыторыі базу;**

6. рэальная дапамога французскіх войск, якія ў невялікім ліку павінны быць **разьмешчаны ў нашай арміі, каб паказаць беларускаму народу сілу нашага аб'яднаньня".**

За старшыню нацыянальнага беларускага цэнтру віцэ-старшыня **С. Некрашэвіч.**

Вельмі карысным будзе нашаму работніку працоўнаму селяніну пазнаёміцца з цікавым кавалкам, аб бэзнэраўскіх міністрах, узятым намі з паказаньняў Барыса Савінкава, аднаго з актыўных арганізатараў інтэрвэнцыі. Слухайце, што ён кажа:

„Быў у мяне з ім (Балаховічам-выпадак у Мозыры. Прыехалі з Віленіцы беларускія міністры ў Мозыр, — чорт іх ведае, якія міністры. На падводах прыехалі нейкія **міласьцівыя паны і заявілі,** што яны **міністры,** што яны **прадстаўляюць беларускі народ.** Грошай, зразумела, папрасілі неадкладна. Ну, добра, якая мне да іх справа. Аднак, аказалася, што была справа і вось якая. Балаховіч на наступны дзень кажа мне: „Ведаеце, **беларускі народ(!) прапануе мне, Балаховічу, стаць начальнікам беларускай дзяржавы"**

* * *

На акадэміі, пасьля 16-ці гадоў, і ў дакладзе кс. Гадлеўскі — бліжэйшы саратнік кс. Станкевіча, удзяліў спэцыяльную ўвагу, паважнасьці ролі, польскіх абшарнікаў на Беларусі, ў барацьбе за ўтварэньне Б.Н.Р.

Аўтар артыкулу: „Польскія абшарнікі і незалежнасьць Беларусі" які зьмешчаны у „Kur. Wil." № 86, Нейкі Мінскі, пералічвае актыўных удзельнікаў, з польскіх абшарнікаў, ў утварэньні БНР, сярод якіх, між іншым, мы знаходзім: Скірмунта, Друцкага-Любецкага і кн. Радзівілаву.

„Мінскі" робіць закіды, тым абшарнікам, якія „не зразумелі думкі беларускага селяніна", „мамэнтаў" ў адбываючыхся падзеях Ен канчаючы піша:

„І калі сёньня, нашы поўначна-усходнія граніцы выглядаюць інакаш, чым магло быць, ці не ёсьць тут віна польскага абшарніка на Беларусі? Хаця-ж абшарнікі мелі магчымасьць адыграць вялікую роль пры вырашэньні гэтага пытаньня".

Голад.

„Кур'ер Віленскі“ ад 24 сакавіка піша:

„Пачатковыя дадзеныя аб колькасьці сем'яў патрабуючых дапамогі на абшарах Віленшчыны ахопленых няўраджаем аказаліся **за малыя**. Цяпер, пасьля дакладнага азнаёмленьня з матар'яльным становішчам нязаможных сем'яў у паветах ахопленых голадам, г. зн. пастаўскім, браслаўскім, дзісьненьскім, сьвянцянскім і часткова вілейскім, выявілася, што **дапамогі патрабуюць каля 40 тысяч сем'яў**. Як бачым пададзены пачаткова лік 20 тысяч сем'яў — падваіўся. Належыць дапускаць, што з надыходам вясны — часу наогул цяжкага для вясковай бядоты — лік гэты яшчэ больш павялічыцца“.

Так кажа „Кур'ер Віленскі“.

Мы, з нашага боку адзначаем, што лік галадаючых ва ўспомненых паветах куды большы чым нават той, які падаецца **сёньня** „Кур. Віленскім“. Ясна, што пішучы раней толькі аб 20 тысячах сем'ях, мелася на мэце схаваць перад агулам сапраўдныя разьмеры голаду. Толькі „Кур. Віленскі“, абшарніцкае „Слова“ ды „Родны Край“ і „Крыніца“ павінны былі так доўга „знаёміцца“, каб „даведацца“, што ёсьць столькі галадаючых.

Але голад пануе нятолькі на Віленшчыні. Аб голадзе ў барановіцкім павеце пісаў нядаўна „Работнік“. Аб голадзе на Палесьсі — асабліва на Піншчыне ў Столінскім павеце — пісаў нядаўна ў варшаўскіх газэтах ведамы прадстаўнік абшарніцтва Рдултоўскі, які выказаў думку, што „сялянская бядота нятолькі (!!) ня мае што есьці, а нават ня мае насеньня і гэта пагражае катастрофай“.

Мы ўпэўнены, што і аб насеньні для галодных, пан Рдултоўскі не турбуецца. Але тое, што ён пры гэтым піша, павінна зьвярнуць увагу кожнага працоўнага:

— „Сялянская бядота нятолькі. ня мае што есьці“! Да чаго даходзіць цынізм, нахабасьць паноў! Гэта-ж на аднэй Віленшчыні больш 200.000 (двухсот тысячаў) галадаючых-нават па ўрадавым дадзеным, гэта-ж усе жывыя людзі, а а тут панска-абыякавае: „нятолькі ня маюць што есьці“! Гэтае „нятолькі“ азначае страшэнныя мучэньні, эпідэміі заразных хвароб, тысячы сялянскіх дзяцей успухшых з голаду босых і голых! Гэтае „нятолькі“ можна хіба-ж параўняць з думкай, якая яшчэ ў восені была выказана ў абшарніцкім „Слове“: „нашыя сяляне з голадам звычайны“. Толькі тыя, якія маюць самі перапоўненыя сьвірны ды трымаюць збожжа на прадаж у часе найлепшай кан'юнктуры г зн. вясной і летам калі цэны (і голад) найбольшыя, могуць так гутарыць аб голадзе масаў.

* * *

„Родны Край“ і „Крыніца“, а яшчэ больк новесьпечаная „Беларусь працы“, шмат пішуць аб дапамозе якая надыходзе з боку ураду, раз за разам падаюць, што для галодных прыслана столькі то і столькі, а яшчэ часьцей — што **будзе** прыслана тое і тамтае, што **будзе** зроблена яшчэ больш і больш.

Паглядзім на гэтую справу цьвяроза, не праз акуляры пана Луцкевіча. „Кур. Віленскі“ падаваў, што прыслана 1500 тон мукі для галодных. Калі падлічыць, сколькі з гэтага пападзе на аднаго чалавека, выходзіць менш-больш 7 кілё (!). Засьцярагаемся, што не ведаем яшчэ ці сапраўды столькі раздадзена. Але дапусьцім што іменна так было. Ну, а што далей?

Родны Край“ ды „Крыніца“ нароўні з усей польскай урадавай прэсай шмат пішуць аб „абыватэльскіх камітэтах“ І заклікаюць сялян да таго, каб давалі гэтым камітэтам ахвяры на галодных.

Ясна, што дапамога з боку сялян — добрая рэч. Тысячы сялян і рабочых ахвотна падзеляцца з сваімі галадуючымі братамі апошнімі кавалкам хлеба. Але каб сапраўды знойсьці выхад трэба шукаць хлеба не там, дзе яго заўсёды і так не хапае а там і ў тых дзе ён сапраўды ёсьць. І тут не „абыватэльскія“ камітэты памогуць.

Каб сапраўды знойсьці выхад, трэба дайсьці да **прычын** голаду аб якіх толькі нахабнае прыслужніцтва інтэрэсам паноў, магло прымусіць аўтара з „Кур. Віленскага“ напісаць, што: „галоўнай прычынай голаду на Віленшчыне гэта . . . непамысныя атмасфэрныя варункі“.

Аб сапраўдных **прычынах** голаду напішам у наступным нумары.

Мы не маем сумліву, што Пінскі ёсьць адным з тых „шчырых, нацыянальна адзіных, беларусоў“ бээнэраўцаў, каторыя 1917—1921 году зьяўляліся актыўнымі дапаможнікамі Балаховіча, Савінкага і ім пад. Працоўныя масы знаюць, што пасьля грамадзянскае вайны, у мірных умовах, там у БССР. Ігнатоўскія, Ластоўскія, Лёсікі, Некрашэвічы, Прышчэпы; тут у нас на Заходняй Беларусі: Луцкевічы, Дварчаніны, Астроўскія, Станкевічы, Клімовіч, Шырма, Марцінчыкі усе разам, рознымі формамі, адкрытымі і скрытна замаскаванымі, прадаўжалі сваю барацьбу проціў сапраўдных жаданьняў працоўных мас Беларусі — ідэал буржуазіі—БНР.

На працягу 16-ці гадоў жорсткае барацьбы супроць мас — за БНР, за ізаляваньне беларускіх працоўных, ад працоўных іншых народаў, барацьбы праціў нацыянальна-вызваленчага руху, паны атрымаўвані паражку за паражкаю.

Падыходзячы да 16-тых угодкаў, працоўныя нанясьлі ім руйнуючы удар выкрыў здрадніцкую групу Луцкевіча— Дварчаніна і Марцінчыка. Але было-б няправільна, калі-б барацьбяные масы здабываючы адну перамогу за другой аслабілі сваю увагу, чуйнасьць і упартасьць змаганьня з Луцкевічаўшчынаго, як галоўным ідэолёгічным кірункам беларускае буржуазіі, хадэкамі і іншымі пачынаючымі праяўляць узмоцненую актыўнасьць сваіх контр-атак проціў працоўных гушчаў.

Так выглядаюць справы гістарычных рухаў, калясо каторых назад не пакруціш, а фактаў прабегшага жыцьця, не парвеш і не схаваеш,—яны даціраюць да мас, каторыя на іх падставе выносяць няшчадны прысуд ворагу.

Рунь.

Новыя законы

Апошнім часам уводзяцца ў жыцьцё шэраг новых законаў і дэкрэтаў, якія маюць вялікае значэньне ў жыцьці працоўных масаў гораду і вёскі. Датычаць яны, як сялян, так і рабочых і маюць паміж сабой шмат супольнага, вытрыманы ў адным духу.

1. Закон аб шкодніцтвы лясным і польным

Ведама ўсім, як часта адбываюцца працэсы над сялянамі, за вырубаньне лесу на свае патрэбы без дазволу, за сабіраньне грыбоў, гальля ці ягодаў ў абшарніцкіх і дзяржаўных лясох без вызначаных аплат. Часта-густа здараюцца, на падставе гэткіх нарушэньняў закону, выпадкі страляньня праз гаёвых у сялян. Апошнімі часамі, дзякуючы паглыбленьню галечы, ліквідацыі сэрвітутаў, на грунце масавага бяздрацоў'я, лік гэткіх нарушэньняў закону значна павялічыўся. Пры гэтым газэты ўсьцяж часьцей даносяць аб выпадках вырубаньня лесу не паасобнымі сялянамі, а цэлымі групамі.

Міністэрства справядлівасьці ў сваім лісьце да Сойму (соймавы друк № 782) піша, што дагэтуляшнія законы і дагэтуляшнія кары, не дазвалялі на пасьпяховую барацьбу са „шкодніцтвам лясным і польным“. Дзеля гэтага ўрад злажыў у Сойме праект новага закону.

Новы закон прадугледжвае значна большыя кары, чым было дагэтуль. Ад грашовых штрафаў даходзячых да 3000 злотых і арышту аж да турмы ўключна.

За сабіраньне кары, травы, падсьцілкі, шышак — штраф да 100 злотых. За сабіраньне грыбоў, ягодаў, зельля—штраф да 20 злотых. За пасьбу жывёлы ў лесе—да месяца арышту або 1000 злотых штрафу (паасобна і разам).

За прагон жывёлы праз чужое поле незапаханае і незасеянае — штраф да 100 злотых. А калі поле запахана ці засеяна — штраф да 500 злотых. За зрываньне калосьсяў, скашэньне травы, хаця-б у найменшым разьмеры—штраф 100 злотых. За выкапваньне з чужога поля бульбы, морквы ці бурака—таксама 100 злотых штрафу.

Акрамя кары штрафу, арышту і турмы, засуджаны мусіць **удвайне** аддаць тое, што ўзяў, або нашкодзіў. Стацьця 23 пар. 2 праекту кажа, што „пакрыўджаны (гэта значыць уласьнік лесу ці поля — рэд.) мае права затрымаць у сабе жывёлу аж да таго часу, пакуль зрабіўшы праступак вярнець яму удвайні, або унясе адшкадаваньне паводле дагавору.

За праступкі нялетніх адказвае бацька, маці, або апякун. За пастуха— уласьнік жывёлы.

Замест кары арышту або штрафу паводле праекту можна засудзіць на заменную кару **прымусовой працы**, лічучы дзень працы за дзень арышту. Прымусовая праца будзе поўнасьцю безплатнай.

Вось менш больш галоўныя рысы новага праекту, які хутка будзе ўведзены ў жыцьцё Шэраг яго пунктаў прыпамінаюць часы прыгону, шэраг-жа абвастраюць старыя кары.

Для шырокіх масаў сялянства сабіраньне грыбоў, ці ягодаў вясной і летам давала дагэтуль амаль адзіную магчымасьць пратрымацца да новага ўраджаю. Таму ўплыў новага закону на становішча масаў, будзе наогул цяжкі, а асабліва сёлета, калі шэраг паветаў ахоплены голадам.

2. Закон аб малочных прадуктах

(Ustawa nabiałowa)

24 сакавіка ўваходзіць у жыцьцё новы закон, які выклікае вялікую радасьць сярод абшарнікаў, ральнічых сындыкатаў, малочных хаўрусаў. Цешацца яны таму, што ён папросту аддае ў рукі абшарнікаў і наогул багачаў манаполь, на прадаж малочных прадуктаў.

Зьмест закону (у скарочаньні) наступны:

У абег дапускаюцца тры сорта малака.

1) малоко поўнае.
2) малако поўнае выбаровае.
3) малако худое.

Малако поўнае выбаровае, гэта малако, якое —

а) паходзіць з хлявоў знаходзячыхся пад сталым вэтэрынарыйным наглядам і ўтрымоўваюцца ў чыстаце;

б) захоўваоцца стала ў тэмпэратуры ніжэй 12^0,

в) мае прынамсі 3,2 проц. жыру;

г) мае максімум (найбольш) 1 міліграм нячыстасьці ў адным кубічным цэнтымэтры;

д) прадаецца толькі ў бутэльках запячатаных капсьлём з азначэньнем на этыкетах (наклейках) даты ўдаеньня.

Легка сказаць! вэтэрынарыйны нагляд, халадзільні, дакладныя аблічэньні проценту нячыстасьці, бутэлькі, з капсьлямі і г. п.! Які-ж працоўны селянін можа гэта ўсё сёньня выпаўніць?! Гэтыя ўмовы магчымы да выпаўненьня толькі для абшарніка, сындыката, малочных хаўрусаў.

Але і малака горшага сорту селяніну фактычна нельга будзе прадаваць. **Па закону ён гэтае права мае,** але патрабуецца **толькі**...

Каб хлеўмеў няпрапускальную падлогу, спэцыяльнае памяшчэньне на перахоўваньне малака—ізноў з няпрапускальнай падлогай, вадой з кранаў алейна маляванымі сьценамі і плеўніцамі.

Памяшчэньні прадзначыныя да перахоўваньня і падрыхтаваньня малака на прадаж. „ня могуць непасрэдна лучыцца з памешканьнямі, або служыць месцам памешканьня ці адпачынку. Яны павінны быць сьветлымі, халоднымі, сухімі, добра праветранымі, мець шчыльную непрапускальную падлогу. Сьцены гладка выраўнаныя, ахварбованыя яснай алейнай фарбай або прынамсі выбеленыя і пас да 2-х метраў маляваны яснай алейнай хварбай або пакрыты матар'ялам, які лёгка можна вымыць. Памяшчэньні гэтыя павінны мець добрую ваду для піцьця для людзей, ваду з кранаў для змываньня пасудзінаў, мыла і ручнік для мыцьця рук, а такжа плеўніцы з вадой.

І гэтак далей і гэтак далей.

Прадаж малака і смятанкі з дастаўкай да дому, дазволена толькі ў асобных закрытых начыньнях, якія павінны мець выразны, трывалы напіс з імём, прозьвішчам і адрасом уласьніка малака.

На вуліцах і рынках прадаж малака дазволена толькі ў закрытых начыньнях з кранамі.

І г. д. і г. д.

З вонку— усе гэтыя правілы скіраваны для аховы здароў'я люднасьці. Фактычна— яны амаль зусім пазбаўляюць сялянскую бядоту, а нават сярэдня-заможных сялян, магчымасьці прадаваць свае малочныя прадукты.

Усе ўспомненыя правілы не абавязваюць селяніна **толькі ў адным выпадку:** калі ён будзе прадаваць свае малако не непасрэдна спажыўцом, а малочным хаўрусам, вялікім малочным фэрмам абшарнікаў ці сындыкатаў. І ў гэтым найбольш выразна праяўляецца зьмест новага закону. Працоўнае сялянства яшчэ больш аддаецца пад вызыск фінансавага капіталу. Сындыкаты, абшарнікі і кулацкія малочныя хаўрусы будуць выкарыстоўваць бязвыхаднае палажэньне селяніна — фактычны прымус прадаваць толькі ім — будуць **паніжаць** цану на столькі, насколькі захочуць. А адначасна, ў **гарадох** рабочыя і бядота будуць плаціць за тое-ж самае малако такія **высокія** цаны, якія вызначыць ізноў той-жа сындыкат ці абшарнік.

„Родны край“, „Крыніца“, „Самапомач“ даўно ўжо агітуюць у нас за малочнымі хаўрусамі. Кожны хто дагэтуль яшчэ ня ўразумеў абшарніцка-кулацкага зьместу гэтай агітацыі, можа яго цяпер уразумець і ўбачыць зусім выразна.

3. „Рабочае законадацельства“

Найбольш важнымі законамі апошняга часу ў гэтай галіне зьяўляюцца: закон аб прымусовым арбітражу, які дае міністру працы права забараняць страйкі: закон аб ліквідацыі ангельскай суботы; закон аб адпуском і часе працы паводле каторага — пры сучасных умовах—амаль зусім немагчыма рабочаму атрымаць адпуск і дапускаецца прадаўжэньне рабочага дня да 10 гадзін; закон „сцаленёвы“ які фармальна мае на мэце сцэнтралізаваць усе забязьпечаньні на час хваробы, бязпрацоў'я і старасьці, а фактычна зусім пазбаўляе большую частку рабочых забязьпечаньняў, а для тых, якія яшчэ іх будуць мець, яны зьмяншаюцца пры адначасным павялічэньні аплат. Так, напрыклад у касы хворых узносы для рабочых, цяпер павялічаны, а адначасна ўведзены аплаты за лекарствы, спынена лячэньне зубоў і г. д.

Апошнім часам такжа зьменшана пэнсія ўрадаўцаў і чыгуначнікаў, адабраны дадатак школьны, амаль зусім пазбаўлены магчымасьці з ніжэйшай катэгорыі перайсьці ў вышэйшую.

Усе гэтыя законы выклікаюць вялікі спраціў з боку рабочых. У шэрагу гарадоў адбываюцца нават забастоўкі пратэсту. Так, напрыклад 10 студзеня баставалі супроць гэтых законаў усе рабочыя Лодзі і Беластоку, 11 студзеня адбылася забастоў пратэсту мэталістаў Варшавы. У Беластоку фабрыканты — бачучы адналіты фронт рабочых — падпісалі дагавор, што згаджаюцца захаваць ангельскую суботу, але пры гэтым упісалі засьцярогу: „да таго часу, пакуль справа не будзе вырашана ва ўсім краі“. Таму, нельга лічыць, што беластоцкія тэкстыльшчыкі ўжо аканчальна перамаглі ў гэтай справе. У Лодзі таксама насьпявае грозны канфлікт.

Наогул можна сьцьвярдзіць, што на падставе ўвядзеньня новых законаў завастрыліся старыя і паўсталі новыя канфлікты ва ўсіх галінах прамысловасьці.

Да вясеньніх палявых работ.

Мы стаімо ў дзвярей вясеньніх палявых работ. Разам з намі да іх падышла: нэндза, амаль паўсямесны голад, беспрацоўе паставіўшае у свае шэры, літэральна, мільёны сялянскае бядоты, сярядняцтва, падросшае моладзі, якая засуджана, пануючымі умовамі, да аналфабэтызму (няпісьменнасьці) бескультурнаму гібенью.

З гэтых цяжкіх варункаў, часта густа пачынаюць рабіць зусім не правільныя вывады: „Каб-хоць якая небудзь праца, няхай сабе найтаньнейшая—кажуць на вёсцы — абы было дзе зарабіць хоць марны грош...“ і далей... „У нас да таго дайшло, што нават за 50 грашаў у дзень пайшлі-б працаваць сотні і тысячы людзей...“ расказвае, худы з сьлядамі пе-

(Гл. на адвароце).

ражытага на твары, селянін навагрудчыны.

Бяда, нэндза, голад гэта страшные рэчы, але-ж, ці-ж гэта шлях барацьбы з імі?! Ведама, што не. Пайшоўшы працаваць за бязцэн палажэньня свайго не паправіш, толькі пагоршыш, а памешчыкі, вясковыя бачачы наб'юць паўней свае кішэні.

Вы бачыце, работнікі гораду гэтак сама жывуць у бядзе, многа ёсьць беспрацоўных, галодных, а дарма сваю працу не аддаюць, яны змагаюцца за павышэньне заробкавае платы за васьмі гадзінны дзень працы, за свае рабочыя правы. Ці ім удаецца адстайваць свае дамаганьня? Там дзе добра зарганізаваны, стойка стаяць на сваем, заўсюды здабываюць перамогу.

За апошнія часы, у нас, на Заходняй Беларусі, шляхам дамаганьняў, праз забастоўку, атрымалі падвышку заробку лясные работнікі беласточыны, слонімшчыны ды іншых пунктаў, на 40 проц. Здабылі падвышку шаўцы, а сеньня зацята змагаюцца шаўцы Вільні і прадпрыёмцы, ужо ідуць на уступкі, але хочуць згоду заключыць з кожным па асобку, дык рабочыя не згаджаюцца на гэта, яны за агульную калектыўную умову, якую не так лёгка могуць зламаць купцы і фабрыканты. Вось дзе шукаюць выхаду гарадзкія рабочыя. А ў нас, вельмі часта бывае, так, што замест аб'яднаньня, супольных дамаганьняў поляпшэньня ўмоў працы, парабкоў з бедным, працуючым у абшарніка, вясковага багацея селяні нам існуюць розные непаразуменьня, абзываньня паробкаў „панскімі падлізнікамі" ды многа іншых, нам шкодных, а панам карысных, лаянак.

Падыходзячы да вясеньніх палявых работ, нам трэба больш чым калі аб'яднацца, ды разам ужо сёньня, як сьлед падумаць: дзе і чаго, ў якім разьмеры дамагацца. Памятаючы адно, што без арганізованнасьці, добрае подрыхтоўкі— нічога не выйдзе. Памятаючы другое: бядаваньнем, ціхім падпарадкаваньнем нядолі не збудзеш, а яшчэ больш яе набудзеш. Патрэбна упартая дружная праца і жорсткае змаганьне.

Парабок.

ТЕЛЕГРАМЫ

СССР не ўступае да Лігі Народаў.

Масква. 24 марта.

Весткі аб тым, што СССР быццам уступае да Лігі Народаў, дагэтуль не знайшлі пацьвярджэньня ў Маскве.

Завастрэньне ў стасунках паміж Польшчай і Чэхіяй.

Апошнім часам у Польшчы арганізоўваюцца шмат пратэстаў супроць палітыкі чэхаславацкага ўраду, адносна польскае меньшасьці, якая выражаецца ў зьмяньшэньні ліку польскіх школаў і г. п.

Паводле нас, завастрэньне стасункаў мае сваю крыніцу ня-столькі ў школьнай справе, як наогул, ва ўзросьце супярэчнасьцяў, як гаспадарчых, так і палітычных, паміж капіталістычнымі дзяржавамі, у выніку паглыбленьня крызысу і канкурэнцыі на міжнародным грунце.

Што датычыць школаў, прыпомнім прыказку Крылова: „Чем кумушек считать трудиться, не лучше-ли, кума на себя оборотиться".

На „выпадак" рэвалюцыі і вайны

Париж. (Пат.).

„Попюлер" апубікаваў копію тайнага дакумэнту, які быў разасланы праз французскі гэнэральны штаб да ўсіх фабрыкантаў. Гэта анкета аб правах карыстаньня тэлефоннай сувязьзю „у часе палітычнай напружаннасьці", або ў часе мабілізацыі.

У адказах павінна быць пададзена, з якімі асобамі і фірмамі фабрыка мусіць утрымоўваць тэлефонічную сувязь. У асабліва важных выпадках, фабрыкі атрымаюць сувязь праз „дэпартамэнт узбраеньняў".

ПАШЫРАЙЦЕ ГАЗЭТУ ПРАЦОЎНЫХ „НА РУБЯЖЫ"

Заварушэньні ў Мексыцы.

Нью-Іорк, (Пат.).

З Мексыцы даносяць аб вялікіх аграрных беспарадках. Асабліва паважны характар, мелі беспарадкі ў ваколіцы Тарыскурі. 5 сельска-гаспадарчых рабочых забіта, 2 спалены ў полым'і, многія паранены. Рабочыя зьнішчылі шмат фэрмэрскіх будоўляў і прагналі страйкаломаў.

Фашызм гаспадаруе ў Аўстрыі

Вена. (Пат.).

„Найефрайе прэсе" падае, што венская паліцыя сканфіскавала ў рабочым банку 9 мільёнаў шылінгаў, якія належаць да прафэсыянальных саюзаў.

Рэгіна Каплан засуджана на 10 год вастрогу

24 сакавіка ў віленскім апеляцыйным судзе адбыўся працэс над Рэгінай Каплан. Як ведама, Р. К. была галоўнай абвінавачанай ў кобрынскім даразным судзе восеньню мінулага году, які скончыўся засудженьнем 8 беларускіх сялян на вечную турму, а справа Р. К. пераслала ў звычайны суд, які засудзіў яе на 15 год.

Падчас апеляцыі, прачытана акт абвінавачаньня і заяву Каплан, што яна зьяўляецца дысцыплінаваным членам камуністычнай партыі ў каторай працуе ўжо 12 год.

Апеляцыйны суд зьмяніў папярэднюю кару на год вастрогу.

У пэрыодзе мірных пактаў

Паводле вестак з Японіі, да Токіо прыбыў правадыр расійскіх фашыстаў **Васянскі** з місіяй арганізаваньня белай расійскай арміі ў Манджурыі, якая-б у выпадку патрэбы (а яны ўжо стараюцца каб такая патрэба была—рэд.) змагалася-б на старане Японіі.

Пасьля наладжаньня кантакту з расійскай эміграцыяй на Далекім Усходзе, Васянскі выбіраецца да Нямеччыны (Пат.).

Палітычная хроника.

Дзеля ашчаднасьці французскі ўрад мае намер правясьці рэдукцыю (выкінуць з працы) 80.000 дзяржаўных служачых.

—·—

Мусоліні правёў 25 сакавіка новую камэдыю выбараў у парлямэнт. Захопленьне фашызму такое вялікае, што 96 процантаў выбаршчыкаў галасавала на фашыстаў. (У нас адбываюцца яшчэ большыя) „цуды". Беларускія сяляне маглі-б расказаць аб выбарах пры каторых ведамыя спіскі ББ атрымоўвалі і на 100 процант галасоў—а нават і больш).

У нямеччыне зьмяншаецца лік газэт, а тыя, якія існуюць, зьмяншаюць свой тыраж (лік друкаваных нумароў). Дзеля таго, што у прэсе дазволена толькі пяяць славу фашызму, люднасьць перастае ею цікавіцца. Таксама зьмяншаецца лік друкаваных кніжак.

29.III ў Парыжу адбыліся вялікіе сутычкі паміж рабочымі-камуністамі з аднаго боку і манархіческімі арганізацыямі з другога. Арэштована 100 рабочых-камуністаў.

Амэрыка: Забаставалі 2000 рабочых 2-х фабрык самалётаў у Буффало. Абодвы заводы вырабляюць, галоўным чынам, военныя аэропляны.

Францыя: ў гародах і вёсках прадаўжаюцца арганізованные камуністычнаю партыяй супроць-фашыстоўскіе выступленьня рабочых. Ў Соце ў дэманстрацыі прымалі удзел, разам з камуністамі і сацыялісты. У радзе вёсак былі сутычкі між фашыстамі і камуністамі.

57 прэд судам.

Ужо месяц прайшоў з таго часу, як Луцкі Акруговы суд прыступіў даразгляду справы 57 асоб, абвінавачанных ў камуністычнай дзеяльнасьці на Заходняй Украіне.

Амаль усе яны да суда, прасядзелі па 2—3 гады... Справа падыходзіць да канца, падсудныя да віны не прызнаюцца.. Прысуд будзе вынесены ў бліжшых днёх.

—·—

Гішпанія: Забастоўка рабочых камунальнае гаспадаркі ў Валенсіі прадаўжаецца, прадпрыемствы заняты войскамі. Кананерцы і 3-м міnаносцам якія мелі адплыць у мора, даны загад затрымацца ў парту.

„Чэлюскінцы"

І не толькі СССР, а цэлы працоўны сьвет, з трывогаю, чытаюць тэлеграмы об посьпеху ратаўнічае кампаніі „чэлюскінцаў"—змагараў за падпарадкаваньне далёкае, дзікае, ледзяное поўначы будаўнічым сацыялізму.

Больш сотні чолавек, з кабетамі і малымі дзяцьмі, апынуліся на ледзяном полі, пасьля таго, як параход „Чэлюскін„ быў раздушаны льдзінамі і пайшоў на дно мора. Уратаваныя, на чале з прафэсарам, Шмідтам, пачалі будаваць даны на лёдзе пасылаючы радыёграмы ў Маскву: „аварыя... Патрабуем дапамогі... Навуковую працу прадаўжаем..." З пад лёду, у вочы адважных людзей, дзівілася сьмерць...

Атрымаўшы такую вестку, як у вульлі, заварушыліся у Саветах... Ляцяць тэлеграмы: Владзівасток, Хабараўск, Петрапаўлаўск на Камчатцы, Архангельск, Аляска, Н'ю-Іорк... за імі самалёты: плывуць ледаколы, параходы: на аэросанях і на сабаках усё кінута ў ход з адною мэтаю: урававаць жыцьцё навуковых барацьбітоў сацыялістычнага будаўніцтва.

Дзеці і частка кабет ужо, на самалётах, вывезены. Камітэт, які кіруе усею гэтаю справаю, запэўняе, што Савецкая улада прыложыць усе высілкі каб вырваць з рук стыхіі гэрояў.

П—ч.

Лёс Тэльмана

Цырых. (Швайцарыя). Камітэт барацьбы за вызваленьне Эрнэста Тэльмана і другіх палітычных вязьняў Нямеччыны тэлеграфіруе:

„Мы атрымалі вестку з Бэрліна, што Тэльман знаходзіцца ў вялікай небязпецы. Ен быў страшэнна скатаваны скуранымі бізунамі і сталёвай нагайкай. Цяпер Тэльман знаходзіцца ў цёмнай сырой камэры, рукі зьвязаны, без якой-колечы сувязі з вонкавым мірам.

„Ужо ў працягу некалькіх тыдняў жонка Тэльмана не атрымоўвае дазволу на пабачаньне з ім, і не хочуць ей нічога сказаць аб стане яго здароў'я.

Камітэт заклікае рабочых усяго сьвету напружыць усе сілы для ўзмацненьня кампаніі за звольненьне Тэльмана".

„Беларусь працы"

Апошнімі часамі пачала ў Вільні друкавацца газэта „Беларусь працы" — орган „Беларускае нацыяналістычнае сябрыні".

Даволі прачытаць адзін нумар, каб зразумець хто тут замачыў рукі. Сатрапікі ды хлебадаўцы Марцінчыкаў ды Дварчанінаў, пабачыўшы што іх карты раскрыты надумалі узяць нашага селяніна і рабочага адкрытым беларускім нацыяналізмам, бязглуздай антысавецкай брахнёй. Апроч гэтага газэта займаецца папросту—даносамі.

Крыніца натхненьня гэтых паноў яскрава відавочна ўжо з першага артыкулу першага нумару, у которым пішэцца, што галоўным недахопам беларускага грамадзянства дагэтуль была... недаацэнка дабрадзействаў польскай канстытуцыі для беларусаў.

У другім нумары, у адказах рэдакцыі „Беларусь працы" піша, што **карэспандэнцыяў зьмест м каторых будзе нараканьне на злую долю, якы зьмяшчаць не будуць.** Відавочна добра жывецца панам рэдактарам, што не цікаўны ім злыбяды працоўных, а поруч з гэтым маюць тут і палітычную мэту: схаваць крыўду селяніна і рабочага.

Наогул да справы „Беларусі працы" яшчэ вярнемся. Пакуль-што абмяжуемся заўвагай, что калі гэтыя паны самі заяўляюць аб тым, што не хочуць ведаць аб нашым сапраўдным жыцьці працоўных—ды і не трэба. Адказ рабочых і сялян будзе прасты: пісаць будзем у **свое** газэты, а для вас: **пагарда і байкот**.

Карэспандэнты! Чытачы!

Карэспандэнцыі, лісты, грошы, пасылайце на адрэс: Вільня, Завальная вул. № 40, пам. 18.

Рэдакцыя і адміністрацыя „НА РУБЯЖЫ".

Зачыненьне гурткоў Т. Б. Ш.

У лютым і сакавіку дзяржаўныя ўлады спынілі дзейнасьць гурткоў Т. Б. Ш. у **Ельцаве, Вял. Грынках, Раманаўцах, Улезлаве** (Ваўкавышчына) **і Гарбачах.**

Забастоўка 2000 шаўцоў-халупнікаў у Вільні

Падаем некаторыя весткі аб прабегу і прычынах забастоўкі паводле „Кур'ера Віленскаго" ад 27 сакавіка.

27 лютага забастовала ў Вільні каля 2000 шаўцоў-халупнікоў выконваючых заказы для магазыноў абутку г. зв. гуртовы товар. 15 сакавіка да забастоўкі далучыліся 220 шаўцоў-халупнікаў якія працуюць на заказ.

Страйк трывае. Па Вільні кружаць шавецкія „кантрольныя аддзелы" і праверваюць днём і ноччу ці ўсе бастуюць. Са страйкаломамі якія маюцца ў ліку 10—15 працэнтоў абыходзяцца дэлікатна, але рашуча і непахісна. Ад кожнай пары, якая знаходзіцца на варштаце, забіраецца адзін бот. Такім чынам адабрана ўжо больш 200 ботаў. Будуць аддадзены пасьля заканчэньня страйку.

Калегі з „аддзелу" пераконваюць, паясьняюць. Самы галадуем, самы маем галодных дзяцей.

— Пакінь працу. Як забастуем усе, можа здабудем паляпшэньня нашай долі.

Сярод бастуючых каля 70 процант сямейных. Агульны лік пазбаўленых хлеба таму значна большы чым 2000.

2 гады назад адбыўся арганізаваны страйк. Здабылі тады павышэньне заработкаў. У год потым заработкі ізноў панізіліся да абсурдальнага (бяз сэнсу) мінімум. У мінулым гаду ізноў паўтарыўся с т ы х ы й н ы страйк. Ня шмат здабыта, але не гледзячы на гэта ўсё ізноў вярнулася да старай нормы.

Шавец-халупнік за пару ботаў, над якой працуе ня менш 12 гадзін, атрымоўвае ад 50 грашоў да 2 зл. 50 гр. Такім чынам шаўцы працуючы нават па 18—20 гадзін, стала знаходзяцца у стане нэндзы, падыхаюць з голаду разам са сваімі сям'ямі.

Шаўцы-халупнікі ня маюць ніякіх забязьпечаньняў. Прыпомніць прадпрыёмцы аб існаваньні забязьпечаньняў, раўназначна з упісаньнем на „чорны спісак" і засуджаньне сабе на сталае бязпрацоў'е.

Найгоршай балячкай сярод шаўцоў у Вільні гэта, гэтак-званыя „палестынскія боны". Некаторыя прадпрыёмцы замест грашаў выдыюць шаўцом паквітаваньні на адносныя сумы. За іх можна дастаць у некаторых крамах прадукты. Але гэтыя „боны" маюць паніжаную вартасьць на нейкіх 20 проц. Існуюць также такія паны, якія па даручэньню прадпрыёмцаў купляюць „боны" ад шаўцоў, зразумела па паніжанай цане.

Бастуючыя дамагаюцца павышэньня заработкаў. За пару „гуртовую" ад 5 зл. 50 гр. да 6 злотых, за „заказную"—ад 6 да 9 злотых.

Уласьнікі магазынаў на гэта не згаджаюцца. „Кантрольныя аддзелы" кружаць па Вільні і не даюць ламаць забастоўкі.

—·—

Як даведваемся, сярод віленскіх рабочых шырока праводзіцца зборка дапамогі для бастуючых. Забастоўкай кіруе выбраны забастовачны камітэт.

Розныя навіны

— У Варшаве, пры разборцы старага будынку галоўнаго вакзалу завалілася сьцяна. У выніку катастрофы забіты чыгуначны рабочы Юльян Гурскі і паранена ящчэ 5 рабочых.

— У сакавіку 90 прац. шахтаў у Дамброўскім басейне працавала толькі праз 2 дні ў тыдзень.

— У Лодзі спалілася вялікая тэкстыльная фабрыка Вінэра. Пры гэтым згінулі 4 рабочых—2 кабеты і 2 мужчыны. Апрач гэтаго паранены цяжка яшчэ 18 рабочых — 5 кабет і 13 мужчын. Легка паранены 26 асоб. Як сьцьверджана, прычынай пажару зьяўляецца абсалютная адсутнасьць проціпажарных апаратаў на фабрыцы. А фабрыканты яшчэ наракаюць, калі рабочыя змагаюцца за забязьпечаньні.

— 19— 21 красавіка 1934 г. мінае 15 год ад дня ўваходу польскага войска ў Вільню.

— Рада міністраў Польшчы вызначыла дадаткі да пэнсіі афіцэраў і падафіцэраў. Для афіцэраў—ад 3000 да 75 злотых, для падафіцэраў—ад 35 да 13 злотых у месяц.

Рэдактар - Выдавец: ТАЛУЦ АЛЯКСЕЙ. Друкарня Е. КОТЛЯРЭЎСКАГА. Вільня, Віленская вул. 34.